

PRZYGNAĆ (27) *vb pf*

a jasne.

W temacie *praet*: przygna- (16), [przyżoną-].

inf przygnać (3). ◇ *fut 2 sg* przyżeniesz (1). ◇ *3 sg* przyżenie (1). ◇ *3 pl* przyżoną (1). ◇ *praet 1 sg m* -em przygnał (1). ◇ *3 sg m* przygnał (10), [przyżonął]. *f* przygnała (1). *n* przygnało (1). ◇ *3 pl subst* przygnały (1). ◇ [imp *2 pl* przyżęćcie.] ◇ *con 3 sg m* by przygnał (1). ◇ *3 pl m pers* by przygnali (1). ◇ *impers praet* przygnańno (2), [jest przygn(a)no [może *N sg n* od przygnan]]. ◇ *con* by przygn(a)no (1). ◇ *part praet act* przygnańwszy (2).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI* (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Przenieść, przenieść do innego miejsca [w tym: kogo, co (żywotne) (19); dokąd (14)] (21) :

Przen: Sprawić, że ktoś się gdzieś znalazł (4) : Ná którym vrzędzie [tj. opata] doyrzeć telz imion/ ktore miał kłařtor w Angliey/ musiał. Tãm go telz y oglãdanie [tj. pragnienie ujrzenia] Lãnfrãnka oycã iego w Duchu y miřtrzá [...] przygnał. *SkarŻyw* 334.

Frazy w znac. 'dobrze a. źle się stało, że się tu znalazłem': »mnie (Pan) Bog przygnał« [w tym: do kogo (1)] (2): moy pãnie náucźze mie tego/ Iãkobych iã łwe łprãwy do koãnã tãkiego Mogł przywieść/ ktoreby łie potym podobãły/ Bogu [...]. Bo widzë iź mie Pan Bog tu do ciebie przygnał *RejWiz* 49, 75v.

»alboć mię tu diabeł przygnał« (1): [ten, kto „ciągnie kota”] Lapa brzegu a wola hup [...] Albocz mię tu diabeł przignał *RejRozm* 398.

a. *Przyprowadzić, doprowadzić pod swoim przewodnictwem; adducere Vulg; appellere Mącz; reducirere JanStat* (14) : y zãbrał [Szymon Machabeusz] one ktorzy byli w Gálilei y w Arbãthys/ [...] ze włfyřtkim co iedno mieli y przygnał do źiemie Iudłkiey z wielkim wefelem. *Leop 1.Mach* 5/23; *Mącz* 287a; iź całą Hordę Tãtãrow Witołd do Litwy w ten czãs przygnał *StryjKron* 507.

α. *Zapędzić przemocą* (11) :

[przygnać przed kogo: Stadnicki, z obozu zasię nocã wypadłszy ku nim [tj. kozakom] pobrał i chłopy z jałowicami do obozu hetmańskiego przed urząd przygnał. *PiotrDzien* 314.]

Przen (1) :

Zwrot: »do sieci przygnać« = *oszukać, otumanić* (1): DOłyc łie inřzy w Polłcze błażenłtw nápiřáli [...]. Gdzie poyřrzyř/ áli frãřzki/ [...] S ktorych łnãdnie prořtakã do łieci przyżenie. *BielSpr* c2.

αα. *O jeńcach i łupach wojennych* (3) : Mořkiewski [ksiãżę] [...] pořłał woỹłko łwoie prořto ku Wilnu przećiw krolowi/ [...] y rořkazał im áby ich [tj. jego wojska] nie bili/ iedno w koło otoczywřzy do Mořkwy przygnãli *BielKron* 411; Náziãutrz bitwã byłã: Mořkwã tył podãłã [...]/ Synów Boiãřłkich wielkã liczbę náwiãzãno/ Y łtrzelców Duńłkich poczet niemãły przygnãno. *KochJez* B2.

przygnać skąd (1): [Lestko] woiował źiemie Ruřłkie áż do Lwowã/ łkãd wielkã korzyřć do Polłki przygnał/ thãk ludzi iãko dobytkã *BielKron* 364v.

ββ. *O bydle: przypędzić* (7) : Pãłterz powiedzyla iźem ia tę owcę z inřzemi do Włsi przygnał *UstPraw* Fv, Fv; á iefłi [bydlę] zãbãdźiło gdyze/ á niewieřz czyie iefł/ przyżenieřz ie ná mieỹłce iãwne/ iź ie naydzie czyie iefł. *BielKron* 44, 15, 28v; *KochMon* 23; *SarnStat* 667; [poniewãż pieniędzy niemãcie/ przyżęćcie dobytek wãřz/ dam wãm zãñ zboża. *Leop Gen* 47/16 (*Linde s.v. przyżonąć*)].

[*przygnąć skąd*: wszakoż od JMP starosty powiedziano, iż to było jest do tego folwarku z imienia dziedzicznego JM przygnano do wychowania. *LustrRus* II 71.]

b. O wietrze: przywiać dokądś powietrzem lub wodą (3) :

Fraza: »wiatr(y) przygnał(y)« [w tym: *skąd* (2)] (3): *BielKron* 40; *KochPs* 116; y chcąc lię [płynący okrętem św. Antoni] do Hifzpaniey wroćić/ niewiadomie y nád nadzieię/ do Sycylię ziemie Włofkiey wiatry go przygnały. *SkarŻyw* 543; [Wifłedł wiatr od Iehoui/ ktori przizonął zmorzã kuropátwi do Izraelfkich obozow. *FarnZnaj* 153v (*Linde s.v. przyżonąć*)].

2. Przypędzić szybko, podbiec [k komu] (1) : Tedy rycerz Grzegorz [...] począwfy boiowác vfy przebijáiąc áż do namiotu Kfiążęcego przyiáchał/ á kniemu przygnawfy głowę iemu ściął *HistRzym* 35.

3. Ścigając przestępcę przybyć dokądś (3) :

Zwroty: »gorąco przygnać« = wyruszyć w pościg natychmiast po dokonaniu przestępstwa (1): aby stharoftowie sobvdwv stron íprawyedlywołcz czyniły [...]/ A szwalcza o rzeczy thy, kthore by szwyezo albo goranczo ktho przygnał. *LibLeg* 6/156.

»ślad przygnać [*dokąd*]« (2): yeŃthliby ktora viess zaprzala yze by dony szladu nyepzignano. tedy then ktho za fzlyadem byezi zonã obczyznã ma przyŃzyancz yze flyad nagnal do oney wŃfi. *LibLeg* 40/812, 40/813.

4. Zmusić [kogo do czego] (2) : Nye wádzić też podczas dziecięciã wezbrãć/ á do náuki álbo łácinę onego przygnãć. *GliczKsiãż* 18; który [*Józef*] [...] Chciał mię był zwiędz y przygnãć do ízkárádéy winy. *GosłCast* 61; [głodem obumieráiąc vpornie lię poddãć niechćieli/ áż iuż práwie wielka niewola do tego ich przygnála/ że [...] *PaprHerby* ***v (*Linde*)].

Synonimy: **1.** przenieść; **a.** doprowadzić, dowieść, przyprowadzić, przywieść.

Formacje współrdzenne cf GNAĆ.

Cf PRZYGNANIE, PRZYGNANY